

quicquid aliter audit quā nouit, stulticiam iudicat: nihil enim æstimat posse fieri sine cōmixtione. Vnde ridet audiens deum filium genuisse, quē scit simplicem & incorporeum, & uirginem peperisse, & resoluta corpora rursus reuocari ad uitam, cum hæc magis ad laudē dei proficiant, ut credatur fecisse cuius operis ratio inuestigari non possit. Deus est enim qui fecit. Imbecillitas enim humana stultum putat quod scientia sua non concludit, cū hoc magis stultū deberet habere, & illud prudens: quod quia dei factum dicitur, nō potest comprehendi. ¶ Et nō potest scire, quoniam spiritaliter iudicatur.) Humanam traditionem sequentes, dum unius dei fidem abnegant, spiritaliter factum est, quod ratione carnis inflati, putāt fieri non posse, & sic reprobi annotati, spiritaliter condēnati sunt. ¶ Spiritalis autem diiudicat omnia, ipse autem à nemine iudicatur.) Quoniam uero ratio spiritalium est, id est credentiū, hoc enim quis nuncupatur quod credit, omnia iudicant. Ipsorum enim exemplo infidelitas diiudicabitur, ipsi autem à nemine iudicabuntur. Quis enim condemnet uera dicentem? Cum enim constet omnes inimicos fidei falsa tenere pro ueris, accusatio illorum in irritum iam deducta est, ueri iudicio condēnata, quia qui non crediderit, inquit dominus, iam iudicatus est. ¶ Quis em̄ cognouit sensum domini? quis instruit eum?) Sensus dei est, quo hæc spiritaliter iussit fieri, per quē mundi sapientia stulta probaretur, negans posse fieri quod factum est. Quem sensum nullus est qui cognouerit, & displiceat illi ut emendet cōsiliū dei, quia qui cognouit, laudat potentiam dei: quem qui omnia negat posse, nec mundum credit fecisse. Quid enim magnū est, ut de se credatur generasse, qui nō ambigitur cuncta ex nihilo fecisse? Quippe cum dicat Saluator: Apud deū autem omnia possibilisunt. ¶ Nos autem sensum domini habemus.) Hoc dicit, quia credentes participes sumus eiusdem, id est diuinæ scientiæ.

Ioan. 3

CAPVT III.

Et ego

Ego fratres non potui uobis loqui quasi spiritualibus, sed quasi carnalibus. Nunc his loquitur, qui propterea quod seculi adhuc uoluptatibus seruiebant, carnales erant. Quamuis iam baptizati essent, & spiritum sanctum accepissent: tamen quia post baptismum statim ad ueterem hominem fuerunt reuersi, cui ab renunciauerat, dicuntur carnales. Spiritus enim sanctus tunc permanet in eo, cui se infuderit, si permaneat in proposito regenerationis, si quo minus abscedit, ita tamen, ut si se reformauerit homo, redeat ad illum. Semper enim paratus ad bonum est, diligens penitentiam. **¶ Quasi paruulis in Christo lac uobis potum dedi, non escam.** Quamuis renati essent in Christo, tamen non fuit dignum tradi his spiritualia. Accepta enim fide quae est uelut semen spiritali, nullum fructum deo dignum fecerunt, ut perfectionis uerba mererentur addiscere: sed quasi paruuli imperfectionis sensibus studebant. Apostolus autem uir diuinus, & medicus spiritalis, unicuique secundum uires eius tradebat, ne per imperfectionem & imperitiam quis de rebus spiritualibus scandalum pateretur. **¶ Nondum enim poteratis.** Ostendit aperte non illos debuisse audire, quae confirmatis dicenda sunt. **¶ Sed neque nunc potestis, adhuc enim carnales estis.** Hic ualde arguit temeritatem illorum qui querebantur dudum se non audisse spiritualia, cum adhuc digni non essent audire. Pseudoapostoli enim promiscue omnibus uno atque eodem genere tradebant, nullius personam discernentes, ut acceptabiles fierent per hypocrisim commendati, cum constet dominum & autorem nostrum Christum aliter populis, aliter discipulis interfatum, & inter ipsos apostolos fuisse distantiam. Tribus etenim discipulis gloriam suam in monte ostendit dicens illis, ut tacerent uisum quandiu a mortuis resurgeret. **¶ Cum enim in uobis emulatio & contentiones sint, nonne carnales estis, & secundum hominem ambulatis.** Indignitatis causas ostendit, quia de homine qui sperat auxilium, carnalis est. **¶ Qui autem spreta humanitate de deo sperat, spiritalis**

Math. 12

Ioan. 4

lis

Ioan. 4

lis est, quia deus spiritus est. ¶ Cum enim quis dicat. Ego sum Pauli, alius aut, ego Apollo, nonne homines estis? Sicut enim gloriantes in deo, & de ipso omnem gratiam sperantes, dii dicuntur à deo adoptati: ita & in homine gloriantes, & homines & carnales dicuntur, sententia dei conclusi, qui ait: Ego dixi dii estis, uos aut sicut homines moriemini. A sua ergo persona incipit, ne forte putaretur per inuidiam magis personas illorū destruere, ostendens magnum errorem, & ad dei contumeliam pertinere, quādo deo prædicato gloria datur hominibus. Quid ergo minus est à gentilitate, dum adhuc aliquid de hominibus speratur? ¶ Quid igitur est Apollo, quid uero Paulus? Ministri eius cui credidistis.) Ut quia ministri sunt, spes in his nō fit, sed in domino cuius ministri sunt. Illi enim gratiarum actio deferēda est, cuius donum est: hi uero serui, quos etiam inuitos oportet dispensare. Nunquid non Moses coactus est ire ad Pharaonē, & Ionas inuitus missus est predicare Ninuiitis, & Ananias cōtradicens missus est Saulo manum imponere? ¶ Et unicuique sicut dominus dedit.) Id est sicut uoluit & sciuit, diuisit singulis officia ministerij. ¶ Ego plantaui, Apollo rigauit, sed deus incrementum dedit.) Plantare est euangelizare, & ad fidem attrahere: rigare uero, baptizare solennibus uerbis. Peccata autem dimittere & spiritum dare, dei solius. Si ergo effectum salutis deus dat, nulla gloria in hac re hominis est. Scimus enim & spiritum sanctum sine manus impositione datum à deo, & non baptizatum consecutum remissionem peccatorum. Nundquid non hic inuisibiliter baptizatus est, quando donum baptismatis consecutus est? ¶ Itaque neq; qui plantat est aliquid, neq; qui rigat, sed qui incrementum dat deus.) Et plantata enim solent emori, & rigata ad effectum fecunditatis minime peruenire, nisi det deus uergetam uitam. Quantū ergo ad honorificentiam dei pertinet, nihil est homo: quantum autem ad ministerium pertinet, necessarius est ut honorificetur quasi seruus, nō ut aliquid de illo speretur ad iniuriam dei. ¶ Qui autem

tem plantat, & qui rigat unum sunt.) Vnum sunt, quia ambo mercenarii sunt, quamuis diuersa sint illorum officia. ¶ Vnusquisque autem propriam mercedem accipiet secundum suum laborem.) Quamuis enim unum sint, sed quia maior est qui euangelizat, quam qui baptizat, ideo distreuit mercedes illorum: & non solum ad hoc sed ad doctrinam sinceritatem pertinet, ut mercede sit dignus, qui inuolaram tradit doctrinam.

D Enim sumus operis participes, dei cultura, dei edificatio estis.) Hoc ad apostolorum personam pertinet, quos constat dei esse adiutores, dum uicariunt Christi. ¶ Secundum gratiam dei, quae data est mihi, ut sapiens architectus fundamentum posui.) Gratiam sibi datam dicit, ut dignus esset praedicare Euangelium, ut & hoc dei esse ostenderet, non hominis: secundum hanc itaque gratiam ut sapientem architectum fundamentum se dicit posuisse. Sapiens architectus est, qui iuxta disciplinam auctoris collocat fundamentum: id est, qui secundum traditionem saluatoris euangelizat. ¶ Alius autem superaedificat) Superaedificia sunt, quae post praedicationem apostolorum a superuenientibus traduntur, aut malis aut bonis doctoribus. ¶ Vnusquisque autem uideat quemadmodum superaedificet.) Id est, ut superaedificia congruant fundamento, ne si obliqua fuerint & friuola, ruinam faciant, manente incolumi fundamento: quia si male docuerit, Christi nomen permanet, quod est fundamentum. Doctrina autem mala peribit, sicut dicit dominus: Omnis plantatio quam non plantauit pater meus caelestis, eradicabitur. ¶ Fundamentum enim aliud nemo potest ponere, praeter id quod positum est, quod est Christus Iesus.) Ideo nemo potest ponere aliud fundamentum, quia quamuis haeretici sint aliqui, non tamen docent nisi sub Christi nomine. ¶ Aliter enim commenta erroris commendare non possunt, nisi interposito saluatoris nomine praedicent, ut res contrarias & absurdas nominis dignitas faciat acceptabiles. ¶ Si quis autem superaedificat supra fundamentum hoc aurum, argentum, lapides preciosos.)

Lapides

Lapides preciosi sunt, quos non corrūpit ignis. Tria genera posuit preclara in mundo, in quibus bonam doctrinam significauit. ¶ Ligna, fœnum, stipulam.) Tria alia genera posuit, sed friuola, ut in his corrupta & uana doctrina designata dinoscatur. ¶ Qui facit hoc opus, manifestus erit, dies enim domini declarabit, quia in igne reuelabitur.) Hoc est, mala doctrina in igne omnibus apparebit, nunc enim quosdam fallit. ¶ Et uniuscuiusque opus quale sit, ignis probabit.) Quia enim per ignem examinatio fiet, si in aliquo non inuenerit quod exurat, manifestat illum bonum fuisse doctorem. Mala enim & adultera doctrina idcirco in ligno, fœno & stipula significata est, ut ostenderetur ignis esse esca. ¶ Si cuius opus manserit quod superædificauerit, mercedem accipiet.) Cum enim nihil in illo sordis inuentum fuerit prauę doctrine, ut in bono auro: ita erit ut tres fratres in camino ignis, mercedem uitam æternam cum gloria accepturus: quia sicut aurum, & argētum, & lapides, quoque ignis non corrumpit, ita & bonus magister incorruptibilis permanebit. ¶ Si cuius opus arserit, damnum patietur.) Opus quod ardere dicitur, mala doctrina est quę interibit. Cuncta enim mala peribunt, sicut iter impiorum: quia non sunt substantiæ, sed asseuerationes peruersæ. Damnum autem pati, est pœnas perpeti. Quis enim in pœna positus, iacturam non facit? ¶ Ipsè tamen saluus erit, sic tamen quasi per ignem.) Saluum illum futurum dixit, quia non interibit substantia qua constat, sicut & doctrina mala peribit, quia accidens causa est. Ideo autē dixit: Sic tamen quasi per ignem, ut salus hæc non sine pœna sit, quia non dixit, Saluus erit per ignem, ut merito suo ab igni nõ combustus, saluus fiat examinatus per ignem. Sed cum dicit: Sic tamen quasi per ignem, ostendit saluum illum quidē futurum, sed pœnas ignis passurum, ut per ignem purgatus fiat saluus: & non sicut perfidi æterno igne in perpetuum torqueatur, ut ex aliqua parte operæ prectum sit credidisse in Christum. Semper enim erubescat, necesse est, qui se uidet falsum defendisse

pro

pro uero. Et simili modo semper fiduciam habebit dei, qui abiecto falso, secutus est uerum, & spreta impicitate succubuit pietati. Extra catholicam enim quicquid est, contrarium est.

Nescitis quia templum dei estis, & spiritus dei habitat in uobis. Templum dei nos esse dicit, ut deum in nobis habitare sciamus. In templo enim suo habitat necesse est. Et quia spiritum dei dicit habitare in nobis, deum significat intelligendum spiritum sanctum. ¶ Si quis autem templum dei uiolauerit, disperdet illum deus. Templum enim dei sanctum est, quod estis uos.) Hæc idcirco præmisit, ut illos compungat, qui turpiter uiuentes, corpora sua uiolando corruerunt, maxime ille, qui uxorem patris habebat, ut ante esset reus, quam causa illius in medium prorumperet.

Denique simili, imò eodem modo, cum causam illius iudicat, loquitur dicens: An nescitis quia corpora uestra templum est spiritus sancti, quem habetis à deo? Superius templum dei dixit, hoc autem loco templum spiritus sancti.

Quis hinc dubitet quia spiritus sanctum deum significauit?

Nemo se seducat. Id est, nemo proprio uel humano consilio putet se sibi prodesse. Ad superiorem sensum redit. ¶ Si quis uideatur sapiens esse inter uos in hoc seculo, stultus fiat ut sit sapiens.) Hoc dicit,

quia si quis intelligit salutem promissam, & mysterium incarnationis domini nostri Iesu Christi, stultus fiat: id est sapientiam huius mundi fugiat, ut stultus ab ea iudicetur, & tunc erit prudens: quia stultus seculo prudens est deo, dum credit deum fecisse quæ ratio mundi non capit, sicut supra memorauimus. Pseudoapostoli autem prudentes uolentes uideri mundo, neque deum filium habere, neque incarnationem ueram esse, neque carnem posse resurgere predicabant. ¶ Sapientia enim huius mundi stulticia est apud deum.) Sic stulticia est sapientia huius mundi apud deum, dum facit deus quod mundus fieri posse negat sapientiam illius stulticiam probat: & cum multos deos dicant, fides autem unum probet, teste uirtute, in prudentia

N sua